

Stanisław Gołub, A. Bronicki

Wojciechów, gm. Hańsk, woj.
chełmskie, St. 8, AZP 75-89/103

Informator Archeologiczny : badania 23, 31-32

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Trzebule, gm. Dąble,
woj. zielonogórskie,
St. nr 1, AZP: 61-12/18

Muzeum Archeologiczne
Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze
(z siedzibą w Świdnicy)

Badania prowadził mgr Włodzimierz Rebelski, finansował WKZ w Zielonej Górze.
Cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halstackiego.

Trzeci sezon badań cmentarzyska ciałopalnego popielnicowego kultury łużyckiej (badania stanowiska I prowadził w 1967 r. dr Adam Kołodziejski — wydobyto 58 zespołów grobowych, osiągając krawędź wschodniego cmentarzyska; badania ratownicze podjęto w 1987 r. zakładając wykop w odległości 10 m od starej granicy wschodniej). Kontynuowano prace związane z określeniem zasięgu wschodniej granicy cmentarzyska. Przebadano obszar 9 arów (łącznie od 1987 roku 20 ar.) wydobywając 54 zespoły grobowe (99 od 1987 r.).

Przeciętna głębokość grobów wahała się od 12 do 80 cm pod powierzchnią ziemi. Tak niewielka głębokość była zapewne jedną z przyczyn złego zachowania części wydobytych grobów. Groby odkryte od 50 — 80 cm stosunkowo dobrze zachowane, charakteryzuje duża ilość naczyń przystawnych od 12 do 32 naczyń, w przeważającej części kubki, misy, czerpaki i małe amforki „G — 101, 123, 134, 137.

Groby znajdujące się tuż pod powierzchnią ziemi składały się ze zniszczonej popielnicy nakrytej misą oraz z 2-4 naczyń przystawnych. W grobach 133, 134, 139, 142, 145, 146 w popielnicach lub obok niej znajdowały się szpile brązowe lub ich fragmenty. Popielnica z grobu 143 zawierała oprócz przepalonych kości brązową okrągłą blaszkę z doczepionymi z czterech stron łańcuszkami. Fragmenty szpil żelaznych bardzo silnie skorodowanych odkryto między innymi w grobach 141, 142, 139. W grobie 148 znaleziono brzytwę żelazną leżącą na płaskim oszlifowanym kamieniu — ościele.

Wydobyty w trakcie trzech sezonów materiał pozwala sądzić iż cmentarzysko to jest drugą częścią cmentarzyska odkrytego w 1967 r.

Materiał zabytkowy znajduje się w zbiorach Muzeum Archeologicznego Środkowego Nadodrza w Świdnicy.
Badania będą kontynuowane.

Turkowice, gm. Tyszowce,
woj. zamojskie,
st. 5 (kopiec nr 10), AZP 90-92/17

Muzeum w Zamościu

Badanie prowadził mgr Jerzy Kuśnierz. Finansował WKZ w Zamościu. Pierwszy sezon badań. Kopiec kultury trzcinieckiej.

Kopiec nr 10, zaliczany do wielkiego cmentarzyska kurhanowego w Tyszowcach, położony jest na gruntach Turkowic, na prawym brzegu rzeczki Lipowiec. Usypany został w miejscu eksponowanym na piaszczystym, wysokim cyplu wcinającym się w dolinę Lipowca. Jego zachowana wysokość wynosiła około 1 m, a średnica około 16 m. Kopiec został zbadany metodą eksploatacji naprzemiętnych ćwiartek. W warstwie humusu natrafiono na fragment skracanej bransolety z żółtego szkła datowanej na okres wczesnośredniowieczny. Nasyp kopca zawierał dużą ilość fragmentów ceramiki oraz krzemienie (w tym przepalone w ogniu). Uzyskany materiał zabytkowy nie wykazywał miejsc szczególnej koncentracji. Nie zarejestrowano również śladów obiektów z wyjątkiem małego, nowożytnego wkopu w ćwiartce D. Wśród fragmentów ceramiki przeważał materiał neolityczny KLWCM i KPL. Mniejszą ilość skorup można wiązać z okresem wczesnobrązowym. Kilka charakterystycznie zdobionych fragmentów ceramiki można identyfikować z kulturą trzciniecką. Pod płaszczem kurhanu, w czystym piasku (bez zarysów obiektów) znaleziono kilka wiórów krzemieniowych, dwa przeszliki gliniane, zniszczoną siekierkę z krzemienia świeciechowskiego ze śladami gladzenia oraz małe gliniane naczynie zdobione na szyjce, brzuścu i uchu głęboko rytym ornamentem skóńnie kreskowanych trójkątów. Naczynie to wykazuje cechy wczesnobrązowe lecz określenie jego przynależności kulturowej jest trudne ze względu na brak analogii z terenu Polski.

Wielkopole, gm. Orszulin woj. chełmskie St. 5 patrz wczesne średniowiecze

Wojciechów, gm. Hańsk,
woj. chełmskie,
St. 8, AZP 75-89/103

Muzeum Okręgowe w Chełmie

Badania prowadził mgr Stanisław Gołub. Uczestniczył mgr A. Bronicki. Finansowało Muzeum Okręgowe w Chełmie. Drugi sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne kultury łużyckiej.

Kontynuowano badania z 1987 r. Dla zlokalizowania jednego lub obydwu krańców cmentarzyska, założono 3 wykopy w kierunku południowo-zachodnim i 3 w kierunku północno-wschodnim (łącznie powierzchnia 106 m²).

Stanowisko przebadano w całości, odkrywając 35 nowych grobów popielnicowych i 2 jamowe. Większość popielnic była zniszczona w górnych partiach. Nie zaobserwowano zarysów jam grobowych. Przy kilku popielnicach zaobserwowano intencjonalne obłożenie kamieniami — szczególnie grób 61. W grobie 42 znaleziono przystawkę (zrekonstruowana) oraz drobne fragmenty drugiej. W 44 znajdował się fr. kamiennego rozcieracza. W grobie 56 podczas preparowania przez antropologa w górnej części naczynia zachowanego w całości znaleziono jedyne do chwili obecnej zabytki metalowe — spirale z drutu brązowego o średnicach: 12,9 mm, 6,2x7,0 i 9,6x11,2.

Popielnice były płytko wkopywane, większość pionowo, rzadziej ukośnie, pozostałe przypadki — na boku, spowodowały orka i procesy erozyjne.

Zlokalizowano dwa skupiska ceramiki: A i B, datowane na wczesną epokę brązu, m. in. zabytki kultury strzyżowskiej. Przypuszczalnie wschodnia część cmentarzyska lużyckiego zniszczyła wcześniejszą warstwę kulturową bądź pojedyncze obiekty. Brak śladów w piaszczynitej należącej do kultury lużyckiej warstwie kulturowej.

Odkryto 9 obiektów: 2-wkopy współczesne, 2-ślady po słupach i 5- pozostałości ognisk. Nieliczne znalezione w nich materiały zabytkowe nie pozwalają się wypowiadać o ich przynależności chronologiczno-kulturowej.

Cmentarzysko zajmowało powierzchnię ok. 1 ara o kierunku z SW na NE. Groby zachowują rzędowy układ. Jest małe (ogółem 79 pewnych grobów). Związane było zapewne z lokalną grupą kultury lużyckiej. Na podstawie ceramiki można je datować na III i IV okres epoki brązu.

Stanowisko jest w trakcie opracowania antropologicznego. W pierwszym sezonie nielicznie wystąpiły w trzech popielnicach kości owcy-kozy.

Materiały zabytkowe i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Chełmie.

Badania zostały zakończone.

Wojelechów, gm. Hańsk,
woj. chełmskie,
St. 9, AZP: 75-89/104

Muzeum Okręgowe w Chełmie

Badania prowadził mgr Stanisław Gohub. Uczestniczyli mgr A. Bronicki i W. Mazurek. Finansowało Muzeum Okręgowe w Chełmie. Sondaż ratowniczy. Pozostałości osadnicze kultury lużyckiej.

Stanowisko odkryto podczas badań pobliskiego cmentarzyska ciałopalnego kultury lużyckiej, penetrując wybierzyjską piasku. Znajduje się ono ok. 150 m na południowy-wschód od stan. 8 w dolnej części niewielkiego wzniesienia przy małej dolince z okresowym ciekkiem. Uchwyciono wschodni kraniec stanowiska. Główną część zniszczyło wybieranie piasku.

Założono 3 wykopy o łącznej powierzchni 23 m².

Odkryto skupisko jednorodnej chronologicznej ceramiki, z ornamentem w postaci wypychanych od wewnątrz guzików pod pogrubioną krawędzią wylewu i chropowatą powierzchnią zewnętrzną.

Poniżej skupiska — 30 cm od pow. znaleziono ślady owalnego (60 x 80 cm) obiektu o strukturze płamistej, bardzo rozmytego i zniszczonego. Znalaziono w nim niewielką ilość materiałów zabytkowych w postaci ceramiki, pojedynczych trzemieli-odłupki i 1 wiór. Kilka fr. ceramiki odpowiada tej ze skupiska. Obiekt był płytki i w profilu nieckowaty.

Rodzaj znalezisk-ceramika inna chronologicznie niż na cmentarzysku, brak kości, fr. kamienia żarnowego, świadczą o osadniczym charakterze stanowiska. Brak typowej warstwy kulturowej. Materiały zabytkowe-ceramika należą do kultury lużyckiej, datowanej na V okres epoki brązu lub okres halstański C.

Materiały zabytkowe znajdują się w Muzeum Okręgowym w Chełmie.

Badania nie będą kontynuowane.

Zbójewsko, gm. Lipie,
woj. częstochowskie,
St. 3, AZP: 83- 45/59

Uniwersytet Jagielloński
Instytut Archeologii w Krakowie

Badania prowadzili: prof. dr Marek Gedł, mgr Urszula Bąk, mgr Barbara Szybowicz. Kontynuacja badań zapoczątkowanych w 1961 r. Dofinansował WKZ Częstochowa. Cmentarzysko grupy górnośląsko-małopolskiej kultury lużyckiej z III-V okresu epoki brązu, osada (?) kultury ceramiki dołkowo-grzebykowej.

Zbadano dalsze 44 obiekty (nr 974-1017). Były to w większości groby grupy górnośląsko-małopolskiej kultury lużyckiej. Liczniejsze były pochówki zakładane w czystym piasku, ciałopalne popielnicowe lub bezpopielnicowe jamowe, między innymi datowane na IV okres epoki brązu. Mniej liczne pochówki, zakładane w obrębie konstrukcji kamiennych (obstawy, bruki nagrobne), wiążą się z klasyczną fazą grupy górnośląsko-małopolskiej i datować je można na ogół na V okres epoki brązu. Były wśród nich pochówki szkieletowe orientowane wzdłuż osi północ-południe i podobnie orientowane pochówki ciałopalne bezpopielnicowe. Do wyjątkowych należą pochówki popielnicowe w obstawach kamiennych, nakryte brukami (groby 1000, 1007). Groby wyposażone były w ceramikę i drobne, nieliczne wyroby brązowe. Na uwagę zasługuje grób 1007, w którym w popielnicy złożone zostały liczne wyroby brązowe: naszyjnik, dwie bransolety, dwa skręty z drutu, 41 guziczeków i kółko stanowiące zapewne zapięcie przepaski czokowej z naszytymi guziczkami. Brązy te nie przepalone w ogniu stosu wrazą garnitur spotykany w bogato wyposażonych grobach szkieletowych grupy górnośląsko-małopolskiej kultury lużyckiej.

Odkryto skupienie ułamków naczyń ceramiki dołkowo-grzebykowej (obiekt 990), szpiczastodennego, zdobionego ornamentem stempelkowym oraz pojedyncze wyroby krzemienne.